

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ БЮДЖЕТАМИ У СУЧАСНИХ
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Зілінська Аліна Сергіївна,
аспірантка кафедри державного управління,
публічного адміністрування та
регіональної економіки ХНЕУ ім. С. Кузнеця

За період набуття незалежності в Україні не відбувалося значної модернізації системи управління державними та місцевими фінансами, незважаючи на те, що практична частина реформи з децентралізації України стартувала ще в 2008 році. Тоді було багато хороших концепцій і пройшло безліч дискусій про те, як її проводити, причому обговорення поступово перемістилося з центру в області.

У вітчизняній науковій літературі є значна кількість праць присвячених дослідженню питання реформи децентралізації та її впливу на функціонування механізму управління місцевими бюджетами. О. П. Кириленко, І. О. Луніна, Ю. В. Пасічник досліджують вплив бюджетної та фіскальної децентралізації на зміну складу та структури доходів місцевих бюджетів. Проте питання зміни механізму управління місцевими бюджетами в контексті проведення реформ децентралізації у різних сферах набуває сьогодні актуальності.

Відповідно до цього метою даної роботи є визначення механізму управління місцевими бюджетами у сучасних умовах реформи децентралізації.

Процес децентралізації суттєво впливає на механізм управління місцевими бюджетами в рамках підвищення рівня їх фінансової забезпеченості та ефективності використання бюджетних ресурсів. Розглядаючи зміст категорії децентралізація та її види, варто стверджувати, що децентралізація як процес передбачає передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування [1]. Тому, щоб якомога більше повноважень

мали ті органи, які ближче до людей, де такі повноваження реалізувати можна найуспішніше. Саме децентралізація процесів ухвалення рішень збільшує можливості участі місцевої влади в розвитку підконтрольної їй території.

Таким чином, децентралізація є закономірною реформою в бюджетній, податковій, управлінських сферах. Це вибір нової моделі відносин, що дає країні обирати шлях прогресу. Значна кількість країн Центрально-Східної Європи пройшли через таку реформу: Польща, Словаччина, Литва, Латвія, Естонія та ін., що забезпечило соціально-економічний розвиток цих країн, призвело до зміни механізму управління місцевими бюджетами та розвитку їх територіальних громад, населених пунктів, особливо сільських.

В Україні близько 11 тисяч місцевих бюджетів, які забезпечують виконання повноважень майже 12 тисяч територіальних громад, із яких 75,4% мають населення в межах від 200–2000 осіб. Близько 10% сільських бюджетів, забезпечують видатки на утримання органу управління – сільської ради, жодної іншої бюджетної установи чи комунального підприємства не функціонує. Дотаційність майже 5500 бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70%, 483 територіальні громади на 90% утримуються за рахунок коштів державного бюджету [2]. Все це доводить необхідність реформи децентралізації в різних її проявах та вдосконалення механізму управління місцевими бюджетами.

Як фінансова категорія, механізм управління містить важливі складові: методи, норми та нормативи, ліміти та резерви, санкції, стимули, нормативно-правове забезпечення, у методах виділяють фінансове планування, забезпечення, оперативне управління, контроль та регулювання [3]. Завдяки досконалому використанню методів механізму управління місцевими бюджетами в період реформування бюджетної, податкової, адміністративної та управлінської реформ, можна досягнути високого рівня формування доходів місцевих бюджетів та залучення інвестиційних ресурсів із різних джерел для реалізації соціально-економічних проектів; покращити ефективність використання бюджетних ресурсів за програмною класифікацією; підвищити

рівень відповідальності органів місцевого самоврядування в управлінні бюджетними ресурсами; забезпечити активізацію територіальної громади в розробці стратегічних планів розвитку їх адміністративно-територіальної одиниці та прийняті управлінських рішень органами місцевого самоврядування щодо розпорядження ресурсами території/населеного пункту за участі громадських лідерів.

Таким чином, за роки децентралізації можна надати основні цифри [4], які були надані завдяки даного реформування (рис. 1).

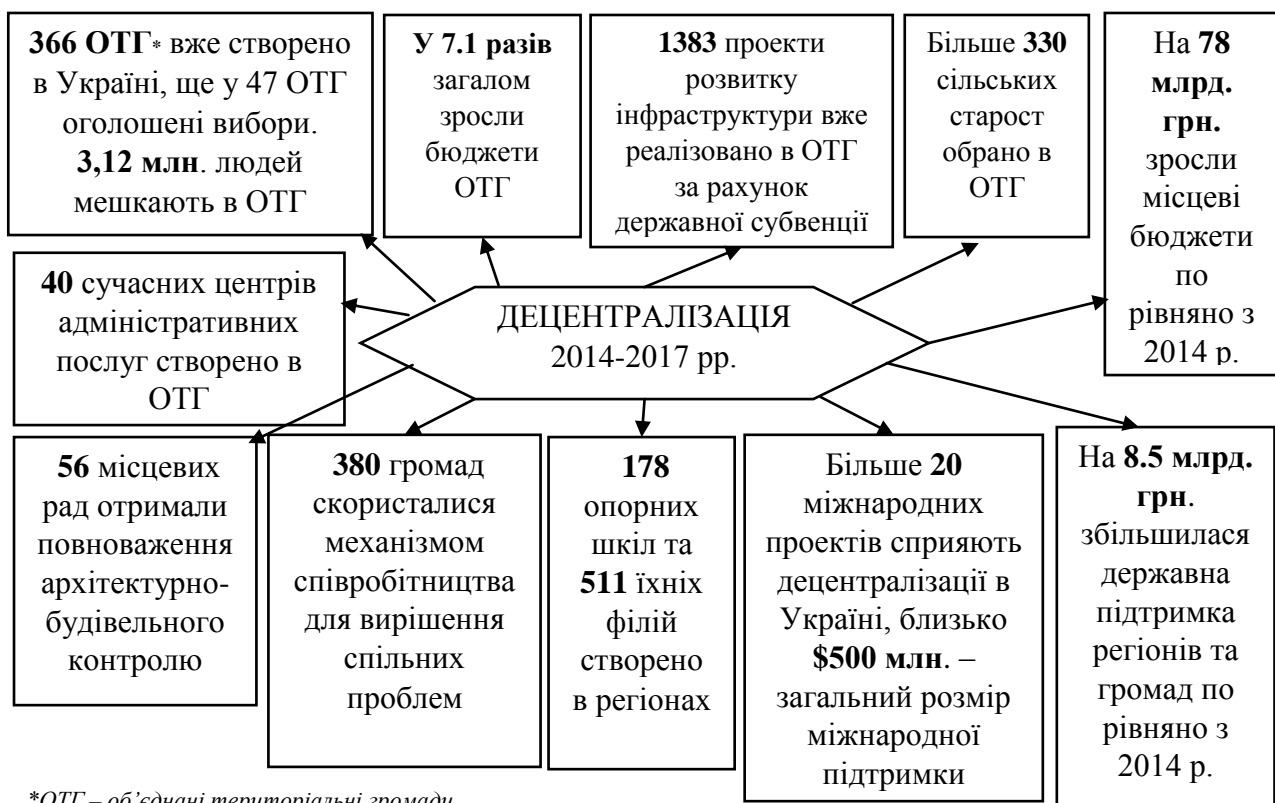

Рис. 1. Три роки децентралізації в Україні, найважливіші цифри

Наразі в Україні відбувається другий етап впровадження фінансової децентралізації 2017 – 2020 рр., який зачепив міста обласного значення, обласні та районні бюджети. Проаналізувавши бюджетну децентралізацію [4], можна виокремити головні напрями реалізації та очікуваний результат другого етапу децентралізації (рис. 2).

Рис. 2. Децентралізація II етап (2017 – 2020 рр.), місцеві бюджети

Таким чином, ми бачимо, що у процесі проведення реформи децентралізації управління та територіальної організації закладено в механізмі управління місцевими бюджетами стимулюючої системи громад до об'єднання, ефективного управління фінансовими ресурсами, прозорості та ін. Об'єднані відповідно до Бюджетного кодексу громади одержали дохідну базу та видаткові повноваження як міста обласного значення.

Перевага децентралізації полягає в тому, що дозволяє кожній місцевій громаді вибрати свій, найбільш оптимальний, варіант управління місцевим господарством і фінансами. Кожна громада отримує ресурси – податки і збори, які залишаються у місцевих бюджетах, а не перераховуються в центр, – які вона зможе витратити на свій розсуд. Громадяни самі обирають, що для них в пріоритеті, проте і відповідальності більше, оскільки виникає запитання чи

зможе місцева влада правильно розпоряджатися фінансовими ресурсами.

Отже, у ході проведення реформ децентралізації в різних сферах, механізм управління місцевими бюджетами потребує подальшого доопрацювання та вдосконалення. Оперативне управління бюджетними коштами у процесі реформування місцевих бюджетів України та адміністративно-територіального устрою повинно збалансовувати відповідальність між повноваженнями органів місцевого самоврядування та доходами які передаються їм у розпорядження. Контроль та регулювання в механізмі управління місцевими бюджетами в ході проведення реформ децентралізації буде підвищувати відповідальність органів місцевого самоврядування перед їх територіальною громадою за умови активної участі лідерів громади в бюджетних процесах цих органів.

Література

1. Бобровська О. Ю. Фінансово-економічне забезпечення територій в умовах децентралізації / О. Ю. Бобровська, А. Ю. Мунько // Аспекти публічного управління / Дніпропетр. регіон. ін-т держ. управління Нац. акад. держ. управління при Президентові України. – Дніпропетровськ, 2015. – № 4 (18). – С. 84-91.

2. Децентралізація під мікроскопом : експертний аналіз – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// decentralization.gov.ua/news/item/id/1453/](http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1453/)

3. Казюк Я. М. Питання бюджетної децентралізації управління системою місцевих бюджетів // Статистика України : щоквартальний науково-інформаційний журнал / Держ. служба статистики України; НТК статистичних досліджень; НАСОА; НАДУ при Президентові України. – Київ, 2014. – № 2 (65). – С. 20-25.

4. 1. Бюджетна децентралізація : здобутки та перспективи – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// taladm.cg.gov.ua/web_docs/ofis_reform_slobozhan.pptx](http://taladm.cg.gov.ua/web_docs/ofis_reform_slobozhan.pptx).

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.